

ՀԻՄՆԱՎՈՐՈՒՄՆԵՐ

«ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՔԱՂԱՔԱՑԻԱԿԱՆ ԴԱՏԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ
ՕՐԵՆՍԳՐՔՈՒՄ ԼՐԱՑՈՒՄ ԿԱՏԱՐԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ»,
«ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՔՐԵԱԿԱՆ ԴԱՏԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ
ՕՐԵՆՍԳՐՔՈՒՄ ԼՐԱՑՈՒՄ ԿԱՏԱՐԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ» ԵՎ
«ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՎԱՐՉԱԿԱՆ ԴԱՏԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ
ՕՐԵՆՍԳՐՔՈՒՄ ԼՐԱՑՈՒՄ ԿԱՏԱՐԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ»
ՕՐԵՆՔՆԵՐԻ ՆԱԽԱԳԾԵՐԻ ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ

12.02.2019թ.

2018 թվականի փետրվարի 9-ին ՀՀ Ազգային ժողովը 59 կողմ, 25 դեմ, 10 ձեռնպահ ձայներով ընդունել է փաստաբանների նկատմամբ դատական տուգանք սահմանող նորմեր պարունակող ՀՀ քաղաքացիական դատավարության օրենսգիրքը՝ փաթեթով (**այսուհետ՝ Փաթեթ**):

Փաստաբանների նախաձեռնող խումբը բարձրաձայնել է ՀՀ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի նախագծի (**այսուհետ՝ Նախագիծ**) փաթեթում դատական տուգանքի վերաբերյալ դրույթներ և, ևս երկու նոր օրենքների նախագծեր «Ազգային ժողովի կանոնակարգ» ՀՀ սահմանադրական օրենքի խախտմամբ ներառելու և քննարկելու հարցը:

Նշված Փաթեթը փաստաբանների նկատմամբ դատական տուգանք կիրառելու մասով ուժի մեջ է մտել 2019 թվականի հունվարի 1-ից:

Փաստաբանների նկատմամբ դատական տուգանք կիրառելու հնարավորություն նախատեսող նորմերը պետք է փոփոխվեն, հերկյալ պատճառաբանությամբ.

1. Բացակայում է փաստաբանների նկատմամբ դատական տուգանքի սահմանման անհրաժեշտությունը.

Խնդրահարույց է փաստաբաններին դատական տուգանքի ենթարկելու օրենսդրական փոփոխությունը որևէ կերպ չհիմնավորելու և չմեկնաբանելու ՀՀ նախորդ կառավարության մոտեցումը: Օրենսդրական նախաձեռնության հեղինակը պետք է Ազգային ժողով ներկայացնել *նախագծի ընդունման հիմնավորումը, որտեղ նշվում են առկա խնդիրները, առաջարկվող կարգավորումները և ակնկալվող արդյունքները*: Հիմնավորում ներկայացնելու համար պետք է առնվազն ուսումնասիրվեր փաստաբանների պալատի խորհրդի կողմից քննված կարգապահական գործերի վիճակագրությունը և կայացված որոշումների որակը, ինչպես նաև դատական համակարգի վերլուծությունն այն

մասին, թե գործող իրավակարգավորումը բավարար չէ, արդյոք հավասարակշռված դատավարություն իրականացնելու համար:

«Քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի նախագծում առաջին ընթերցումից հետո ավելացված՝ փաստաբաններին տուգանելու վերաբերյալ իրավակարգավորումը չունի հիմնավորում, և առկա չէ այդ իրավակարգավորման ընդունման անհրաժեշտությունը:

Օրինակ՝ 2016թ. «Նոյեմբերի 1-ին իրավասության առաջին ատյանի դատարաններում քննված 125.500 քաղաքացիական գործերով, դատարանները փաստաբանների պալատ դիմելու դատական սանկցիա են կիրառել միայն 4 փաստաբանի նկատմամբ, իսկ 2017թ. «Նոյեմբերի 1-ին իրավասության առաջին ատյանի դատարանում քննված 137.399 քաղաքացիական գործերով, դատարանները փաստաբանների պալատ դիմելու դատական սանկցիա են կիրառել միայն 2 փաստաբանի նկատմամբ:

2. Դատական տուգանքը կարող է վրանգել փաստաբանի անկախությունը

Փաստաբանները բազմիցս իրենց մտահոգությունն արտահայտել են փաստաբանների նկատմամբ որպես սանկցիա տուգանք կիրառելու լիազորությամբ դատարաններին օժտելու կարգավորումների վերաբերյալ՝ նկատի ունենալով, որ դատարաններին փաստաբանների նկատմամբ նման լուրջ լծակի վերապահումը կարող է բացասաբար ազդել Հայաստանում փաստաբանության ինստիտուտի անկախության և փաստաբանների ինքնակառավարման կառուցակարգերի հետագա կայացման գործընթացի վրա՝ դառնալով փաստաբանների վրա ճնշումներ գործադրելու առիթ և միջոց:

Փոփոխությունը վրանգում է փաստաբանի ինստիտուտի անկախության և փաստաբանի՝ որպես «Փաստաբանության մասին» ՀՀ օրենքի իմաստով իրավապաշտպան գործունեություն իրականացնող անձի մասնագիտական ինքնուրույնությունը:

«Սահմանադրության 64-րդ հոդվածի 2-րդ մասի համաձայն՝ իրավաբանական օգնություն սպասողներին նպատակով երաշխավորվում է անկախության, ինքնակառավարման և փաստաբանների իրավահավասարության վրա հիմնված փաստաբանության գործունեությունը: Փաստաբանների կարգավիճակը, իրավունքները և պարտականությունները սահմանվում են օրենքով:

Եվրոպայի խորհրդի Նախարարների կոմիտեի՝ «Փաստաբանի մասնագիտական գործունեության ազատության մասին» 25.10.2000թ. №Rec(2000)21 հանձնարարականի 1-ին սկզբունքի 4-րդ կետի համաձայն՝ փաստաբանները չպետք է տուգանվեն հեղինակներից կամ ենթարկվեն ցանկացած պարտավորությունների կամ ճնշումների վրանգի, երբ գործում են իրենց

մասնագիտական չափանիշներին համապատասխան:

ՄԱԿ-ի ութերորդ կոնգրեսի կողմից 1990թ. ընդունված «Փաստաբանների դերին վերաբերող հիմնարար սկզբունքներ»-ի՝

- 16-րդ կետի «գ» ենթակետի համաձայն՝ *Կառավարություններն ապահովում են, որպեսզի փաստաբանները դատական հետապնդման և դատական, վարչական, տնտեսական կամ այլ պարտամիջոցների չենթարկվեն՝ ընդունված մասնագիտական պարտականություններին, նորմերին ու բարոյականությանը համապատասխան ցանկացած գործողության համար, ինչպես նաև չենթարկվեն նման հետապնդման և պարտամիջոցների սպառնալիքների.*

- 20-րդ կետի համաձայն՝ *փաստաբանները օգտվում են քաղաքացիական և քրեական անձեռնմխելիությունից համապատասխան հայտարարությունների առնչությամբ, որոնք բարեխղճորեն արված են դատարանին՝ գրավոր միջնորդագրերի կամ դատարանում բանավոր ելույթների ձևով կամ դատարանում, տրիբունալում կամ իրավաբանական կամ վարչական այլ մարմնում իրենց մասնագիտական պարտականությունները կատարելու ընթացքում:*

Փաստաբանները պետք է դատարաններում գործեն անկախ և անկաշկանդ՝ իրենց մասնագիտական գործունեության չափանիշներին համապատասխան, իսկ նման պայմաններով դատական տուգանք նախատեսելու դեպքում կվտանգվի փաստաբանների անկախությունը և իրենց վստահորդներին եռանդուն կերպով պաշտպանելու փաստաբանների ազատությունը:

3. Փաստաբանների նկատմամբ դատական տուգանքի կիրառման հետ կապված այլ փաստարկներ

3.1. Քննարկվող իրավակարգավորումների ընդունմամբ Հայաստանի Հանրապետությունում, որը հանդիսանում է մայրցամաքային իրավական համակարգի երկիր, որդեգրվել է նախադեպային իրավունքի համակարգի երկրի մոտեցում՝ առանց հաշվի առնելու պատմաիրավական և դատական համակարգի զարգացման ուղիներն ու առանձնահատկությունները:

3.2. Վերացական և լայն ձևակերպումների պատճառով պահպանված չեն իրավական որոշակիության պահանջները: Այդ տեսակետից դատական սանկցիա կիրառելու ինստիտուտի և ՀՀ քրեական օրենսգրքի 332-րդ հոդվածով սահմանված քրեական պատասխանատվության միջև եզրերը և կիրառության դեպքերը հստակ չեն:

3.3. Դատական տուգանքն իր բնույթով և խստությամբ կարող է համարվել քրեական պատիժ «Մարդու իրավունքների և հիմնարար ազատությունների պաշտպանության մասին» Կոնվենցիայի լույսի ներքո, իսկ դատական տուգանք

կիրառելու ժամանակ ապահովված չեն Կոնվենցիայի 6-րդ հոդվածի 3-րդ պարբերությամբ սահմանված բոլոր երաշխիքները:

3.4. Փաստաբանի նկատմամբ կիրառության համատեքստում սահմանված չեն առանձնահատկություններ և լրացուցիչ երաշխիքներ, ինչի պարագայում կարող է տուժել փաստաբանի պրոֆեսիոնալ աշխատանքը, ինքնուրույն գործելու մասնագիտական ազատությունն ու անկախությունը:

«« փաստաբանների պալատ